

GRAN POEMA: JOAN DE L'ÓS

JOAN DE L'ÓS
BANDA MUNICIPAL DE BARCELONA

GRAN POEMA: JOAN DE L'ÓS HOMENATGE A RICARD LAMOTE DE GRIGNON

RICARD LAMOTE DE GRIGNON

Joan de l'ós (1936)

Poema per a orquestra de vent, solistes i cor mixt

Basada en el text del poema del mateix nom de Josep Maria de Sagarra

EVOCACIÓ:

I. Joan de l'ós jove. La casa blanca. (Viu - Calm - Viu)

COR

Joan de l'ós passava pel camí:
s'asseu, i escalfa al sol les dues mans
que estiraven les barbes dels gegants.
I se n'arrenca un brot de romaní,
i li diu:

BARÍTON

"Romaní, bon romaní,
per aquella virtut que Déu t'ha dat,
no em diries on és el goig perdut,
tu que ho saps tot i ets ple d'humilitat?"

COR

Joan de l'ós és vell i geperut
i es decanta a la font per veure's bé,
i [tot] esgarrifat s'hi mira, i crida
la força que no té,
i li sembla mentida...

HOMES

Joan de l'ós camina dropament
i vol fer veure encara que és valent.
Joan de l'ós ja té la veu obscura,
i fins tremola de sentir el seu cant:

NOIES

la bona voluntat encara hi dura...
però la llengua és tota vacil·lant.

II. La nit al bosc. (Lent i misteriós)

NOIES

Veü una casa blanca i s'hi detura.
A la porta [hi] rosseja l'aviram
i una pagesa tranquil·la i madura.

JOAN DE L'ÓS

- "Deu-me menjar que estic morint de fam!"

PAGESA

- "Joan de l'ós, per la pelada via
com passes tan caigut?"

JOAN DE L'ÓS

- "Ja ho veus! amb tanta força que tenia,
ara vaig geperut?..."

PAGESA

“Jo, quan era una noia molt petita,
sentia a dir que eres el més valent,
i a la paraula del teu nom, sols dita,
ja se’ns omplia tot d’esverament.
Tot el de nostra cuina t’ho menjaves,
i cap al bosc, que no el deixaves mai,
i fins que te n’anaves
no passava l’esglai...”

Tenia tres germanes més menudes,
i els parlaven de tu per fer-los por,
al llit, despullades i ajagudes,
no podia adormir-les la cançó...

Però jo m’hi tombava molt contenta,
m’entrava un repòs de cap a peus,
i pensava en ta barba tan lluenta
com el pelatge bru de les guineus.”

JOAN DE L’ÓS

- “Quin temps aquell! La trena escabellada
tota aromada de perfum boscà,
jo em ficava ben sol a la porxada
de la casa embruixada,
tot content com si anés a folgar
a l’hostal de la malmaridada...”

I encenia fogaina, i canta i canta
per desfer tots els mals encantaments.
Quan sortia el gegant de millor planta,
si acàs deia: “A mi tots els valents!”
Jo l’embestia i no se n’adonava
que la boca i el nas li sanguejava
i li feia saltar totes les dents!...

COR

Quan sortia el gegant de millor planta
ell l’embestia i no se n’adonava
que la boca i el nas li sanguejava
i li feia saltar totes les dents!...

PAGESA

- “D’aquestes coses n’era ple tothom,
i per les grans nevades
les bruixes maleïen el teu nom
dins les teules trencades.”

JOAN DE L’ÓS

- “Ja han fugit, i mai més tornaran
a emportar-se’n els bous i les arades,
i a malmirar l’infant;
ni amargaran la llet de les ovelles,
i quan sigueu al llit
no vindran a xiular-vos les orelles
mentre dorm el marit...
Quin desfer boires amb les mans alçades!...
I quan ja eren foscos els camins

i la lluna rient per les teulades
jo caminava al meu flotó de pins.

NOIES

D’aquestes coses n’era ple tothom,
i per les grans nevades
les bruixes maleïen el seu nom
dins les teules trencades.”

JOAN DE L’ÓS

- “Ai! Com són lluny aquelles primaveres
càlides en el freu i en el tossal!”
Com t’has podrit, ma jaça de falgueres!
Ja no és per mi la molsa del penyal!

Em persegueix tothora la basarda,
ja no em fa goig el caminar de nit,
i entre el bruc i el bedoll i l’olivarda
va roncejant mon cos agemolit...
Ai, tu que ets rossa i encara fresca
i tens fills que comencen a ser grans,
ara que el temps em guanya la juguesca,
no em donaràs l’almoïna de tes mans?
No em donaràs, tu que fores valenta,
i vas ser un dia a sopar al meu costat,
una miqueta de palla calenta
del baf del ramat?

Deixa’m el cavall blanc o bé l’arada,
que encara que m’arrossegui pel camí,
no tinc la mà migrada per governar el mantí.

O sols deixa’m la teva criatura
que la pugui bressar!

Deixa’m seure al pedrís, que el sol hi dura
i hi fa de bon estar.”

NOIES

I la dona pietosa se’l mirava,
quan va sortir el marit.

HOMES

Ai! el marit la porta li barrava!

PAGESA i COR

“Joan de l’ós, tothom te té avorrit!”

COR

Joan de l’ós fa nosa...
Joan de l’ós se’n va,
i la dona, si gosa si no gosa,
li allarga un tros de pa.

I ell [que] l’agafa amb les dues mans alçades

i ran de boca se li veu lluir,
i els pardals de les branques despullades
van recollint les molles del camí.

III. Bruixes i gegants. (Viu)

COR

Joan de l'ós troba la nit
del camí de la fageda;
dins la gorga com un llit
s'ha adormit la lluna freda.

JOAN DE L'ÓS I COR

- "Bona nit, bon picot de cua verda;
bona nit, bon picot del bec llarg;
bona nit, bell cucut del bec eixut;
bona nit, mare garsa baladrera,
i el gaig brillant que les cries esvera,
i el reietó menut."

UN NEN

- "Joan de l'ós, qui t'ho diria,
el més gran i el més valent,
que t'han tret de la masia
sense dar-te acolliment"

HOMES

Joan de l'ós, ja s'ha perdut de vista;
la mort el va guiant en son camí...

COR

Ai dins el cor d'aquella selva trista,
ja no s'hi sent l'olor del romaní!

IV. Passa el temps. (Allunyant-se)

HOMES

La lluna nova apenes si s'obira,
Joan de l'ós reposa vora un pi;
i Pare Llop al seu davant, se'l mira:

NOIES

escolteu què van dir:

JOAN DE L'ÓS

- "Germà Llop, tots dos érem infants;
vam ser els amics millors;
tu em llepaves les mans,
jo et mirava amorós.
Cada nit ens trobàvem i ens dèiem "bona nit".

I quants cops el menjar ens hem partit!"

LLOP

- "Joan de l'ós, l'amor que jo et tenia
Te'l guardo ben sencer!"

JOAN DE L'ÓS

- "La bona voluntat que en tu hi havia
encara deus haver..."

Però, mira, germà; jo soc molt vell,
i ara vaig a morir!

Quan sentis la fredor damunt ma pell,
enterra'm a la soca d'aquell pi,
i no empaitis si acàs ve algun ocell
a reflar per mi.

JOAN DE L'ÓS I COR

- "Germà Llop, he sentit una cançó..."

Joan de l'ós, qui t'ho diria,
el més gran i el més valent,
que t'han tret de la masia
sense dar-te acolliment.

LLOP

"Joan de l'ós, t'han tret de la masia
i dins la selva vas cercant la mort;
ai dissortat del qui no t'acollia!"

LLOP I COR

- "Ai la pagesa quan camini a l'hort!"

JOAN DE L'ÓS

- "Oh, germà Llop, com ta paraula és dura!
No fereixis en va!

Que la pagesa tranquil·la i madura
va dar-me un tros de pa.

Oh germà Llop, perdonaràs a aquells
que m'han ofès i que m'han avorrit;
no tornaràs amb els morros vermells
a rentar-te a la font, com cada nit.

Fes-me'n sarment per les herbes amargues i
primes,

fes-me'n sarment pel vent rebel!

I per la lluna clara que estimes

i la gerra de mel.

Fes-me'n sarment

pel caminar de nits, que és cosa brava,
i perquè un jorn vares llepar les mans
del Joan de l'ós!

Del Joan de l'ós - que el braç se li cansava
d'empaitar tantes bruixes i gegants,
i la pagesa una cançó en cantava
tot adormint els seus infants."

HOMES

I en dir això, Joan de l'ós se va estremir,
i Pare Llop el palpa, i diu:

LLOP

- “Ja és mort!”

COR

Ai, dins del pit salvatge ja finí
de bategar-hi el cor.

I Pare Llop passà per la masia
i al poble va arribar,
i truca al campaner, que dormia,
i el campaner respon:

EL CAMPANER

- “Qui hi hà?”

LLOP

- “Só Pare Llop, desperta’t, campaner.”

EL CAMPANER

- “Què vols i a qui demanes?”

LLOP

- “Que te’n pugis al cloquer
i repiquis les campanes.
I els batalls, tremolant dins la nit freda,
que no és cansin de dir:
Pel Joan de l’ós, que al cor de la pineda
s’acaba de morir!”

